

Teorie literatury pro nebohemisty

CJBC8015

Ústav české literatury a knihovnictví
Filozofické fakulty MU

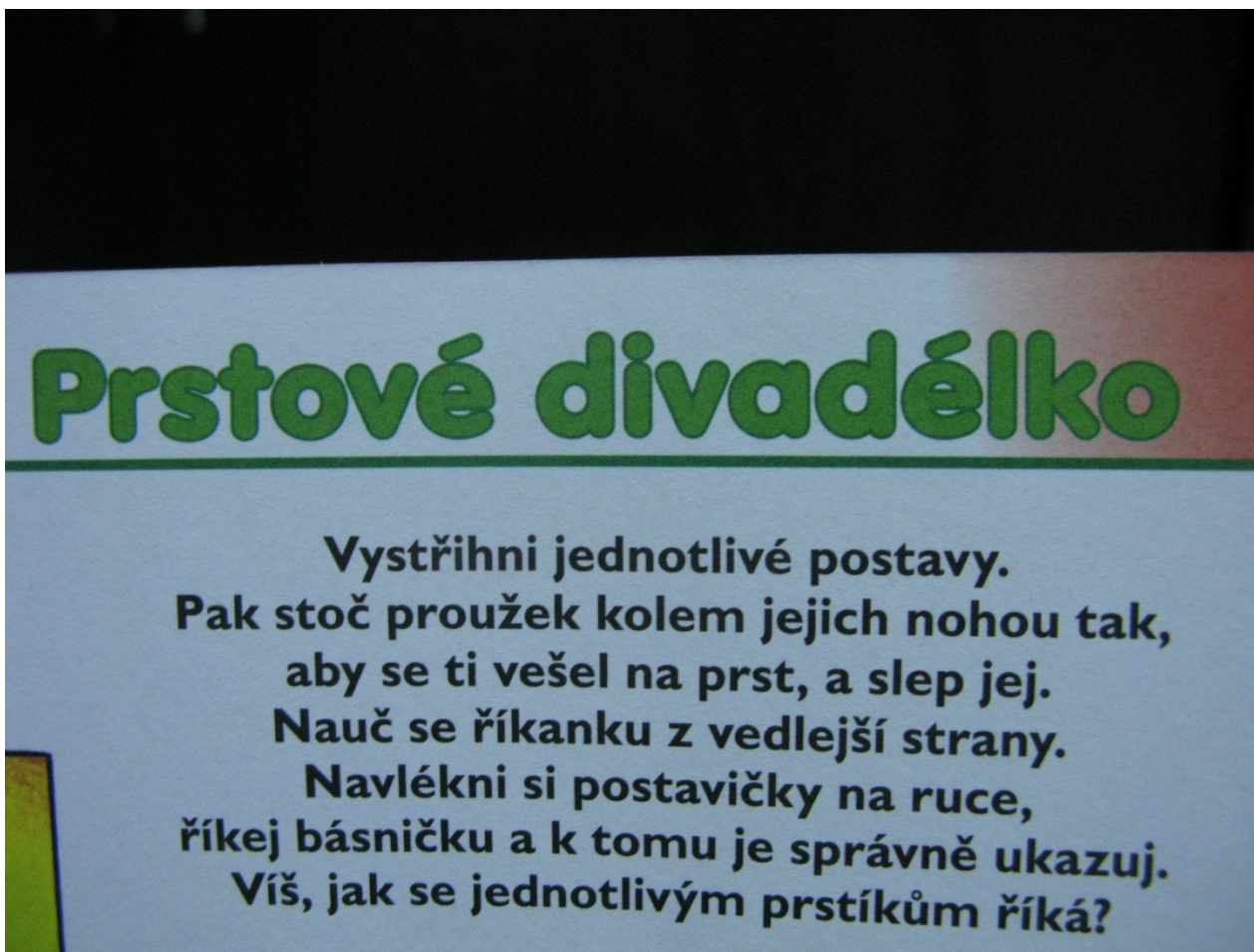
1. přednáška

Text

Doc. PhDr. Zbyněk Fišer, Ph.D.

fiser@phil.muni.cz

Text s dominantní funkcí instruktážní

Kombinace popisu pracovního postupu a otázky pro děti

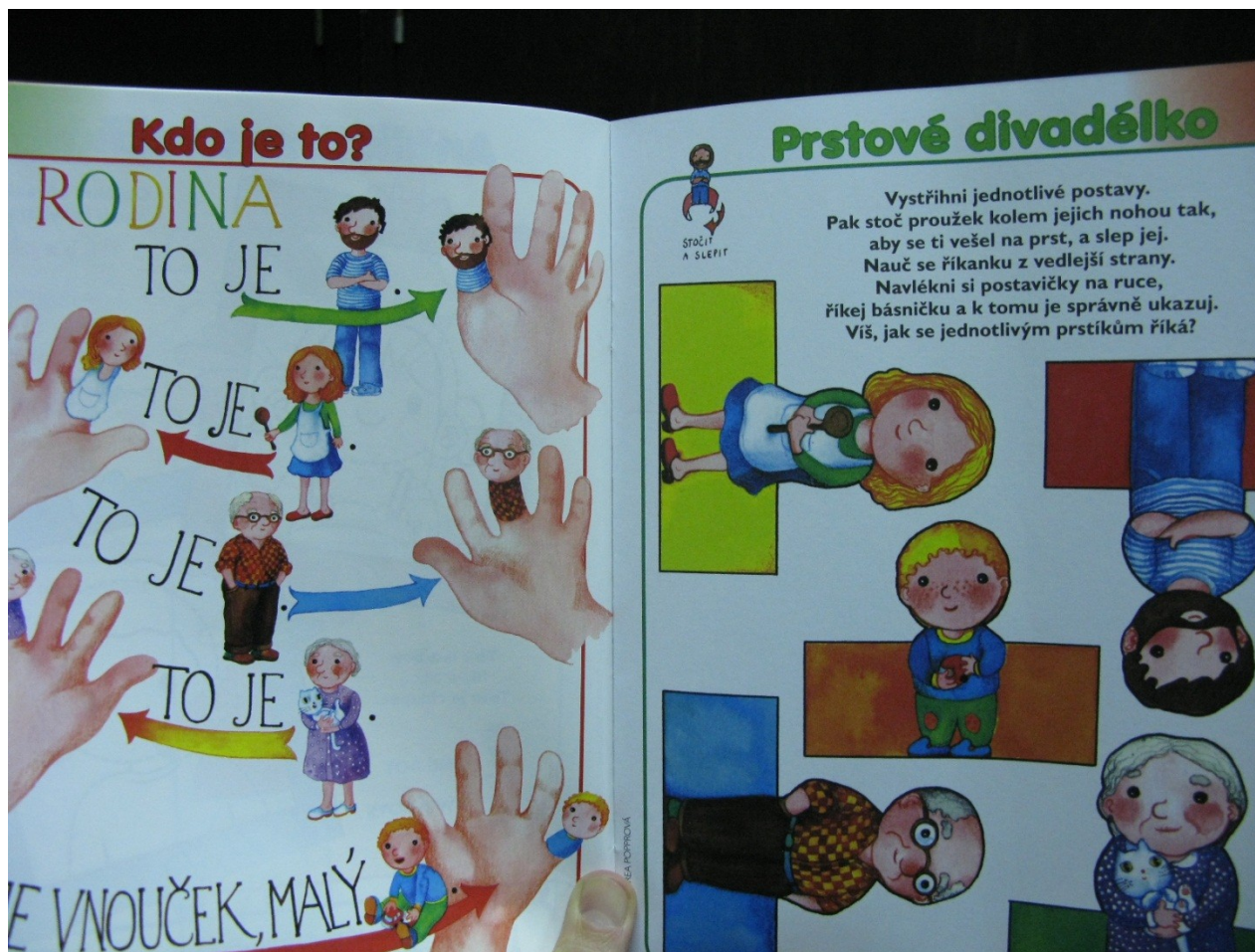
Prstové divadélko

STOČIT
A SLEPIT

Vystřižni jednotlivé postavy.
Pak stoč proužek kolem jejich nohou tak,
aby se ti vešel na prst, a slep jej.
Nauč se říkanku z vedlejší strany.
Navlékni si postavičky na ruce,
říkej básničku a k tomu je správně ukazuj.
Víš, jak se jednotlivým prstíkům říká?

Dvojstrana časopisu Sluníčko, 2/2012, s. 19, s komplexem textů různých funkcí pro děti

Upoutávka na film s přesvědčovací strategií – ukázka rysu průběhovosti:
teprve v průběhu čtení si uvědomíme, že půjde o anotaci filmu

Náhoda svede v italském Toskánsku dohromady muže a ženu středního věku. Muž je britský spisovatel a přijel hovořit o své knize, žena je Francouzka a má tady malou výtvarnou síň. Během výletu za skvostnými architektonickými památkami je lidé považují za dvojici a oni na tuto hru postupně oba přistoupí. A není jisté, kde končí hra a začíná pravda – nebo naopak. První film, který slavný iránský tvůrce (*Chuť třešně, Vítr nás odváne, Deset*) natočil v Evropě a pro evropské publikum. *Juliette Binoche* v hlavní roli získala za svůj výkon cenu na *MFF v Cannes*.

Text „Programová informace“ o filmu Věrná kopie s uzualizovanými kondenzovanými informacemi

Celá
anotace z
programu
kina ART,
leden 2012,
s. 10.

VĚRNÁ KOPIE

COPIE CONFORME

Itálie / Francie / Írán / 2009

režie Abbas Kiarostami

106' / francouzsky, italsky, anglicky / titulky

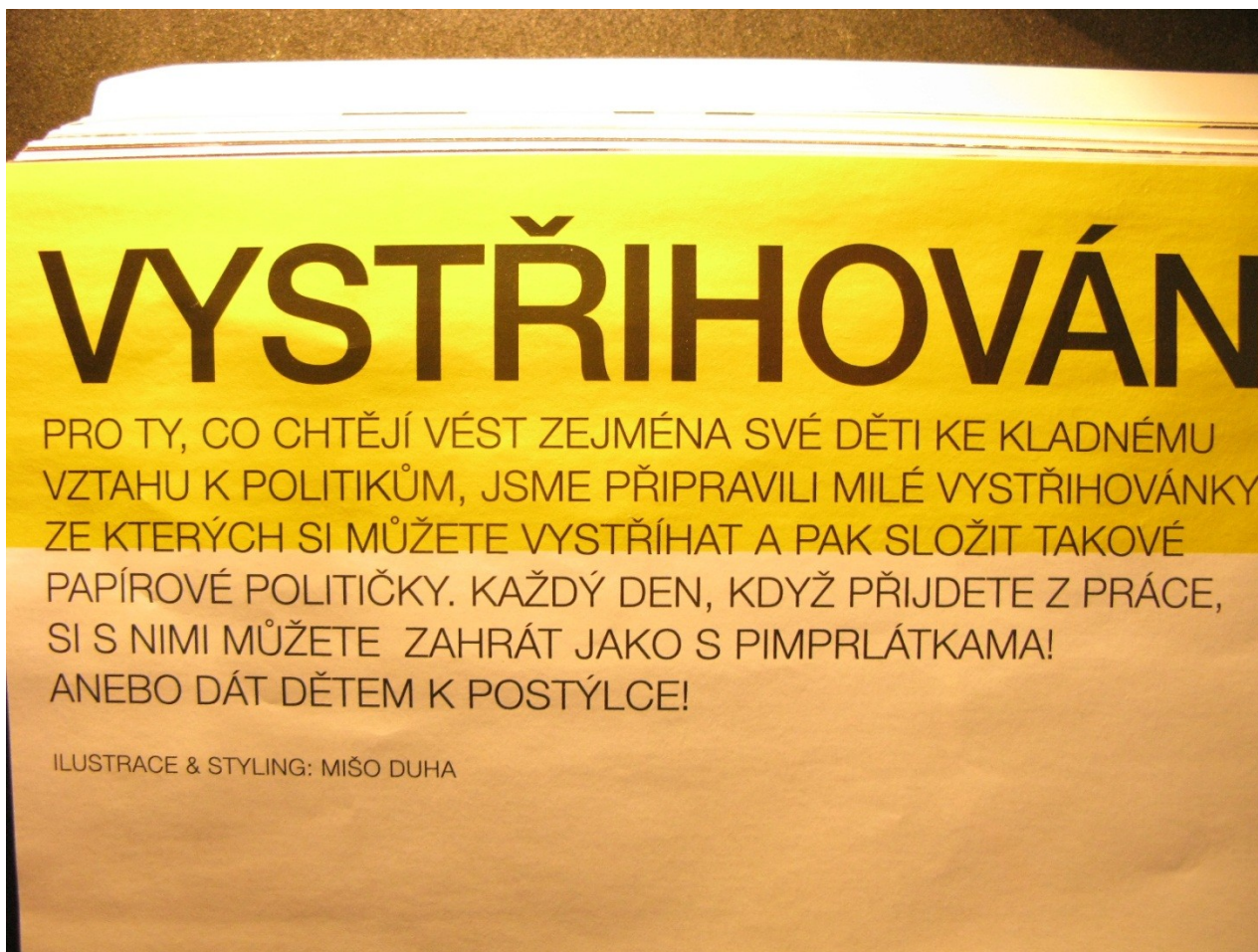
so 7.–ne 8. 1. | 20.30

Náhoda svede v italském Toskánsku dohromady muže a ženu středního věku. Muž je britský spisovatel a přijel hovořit o své knize, žena je Francouzka a má tady malou výtvarnou síň. Během výletu za skvostnými architektonickými památkami je lidé považují za dvojici a oni na tuto hru postupně oba přistoupí. A není jisté, kde končí hra a začíná pravda – nebo naopak. První film, který slavný íránský tvůrce (*Chuť třešně, Vitr nás odváne, Deset*) natočil v Evropě a pro evropské publikum. Juliette Binoche v hlavní roli získala za svůj výkon cenu na MFF v Cannes.

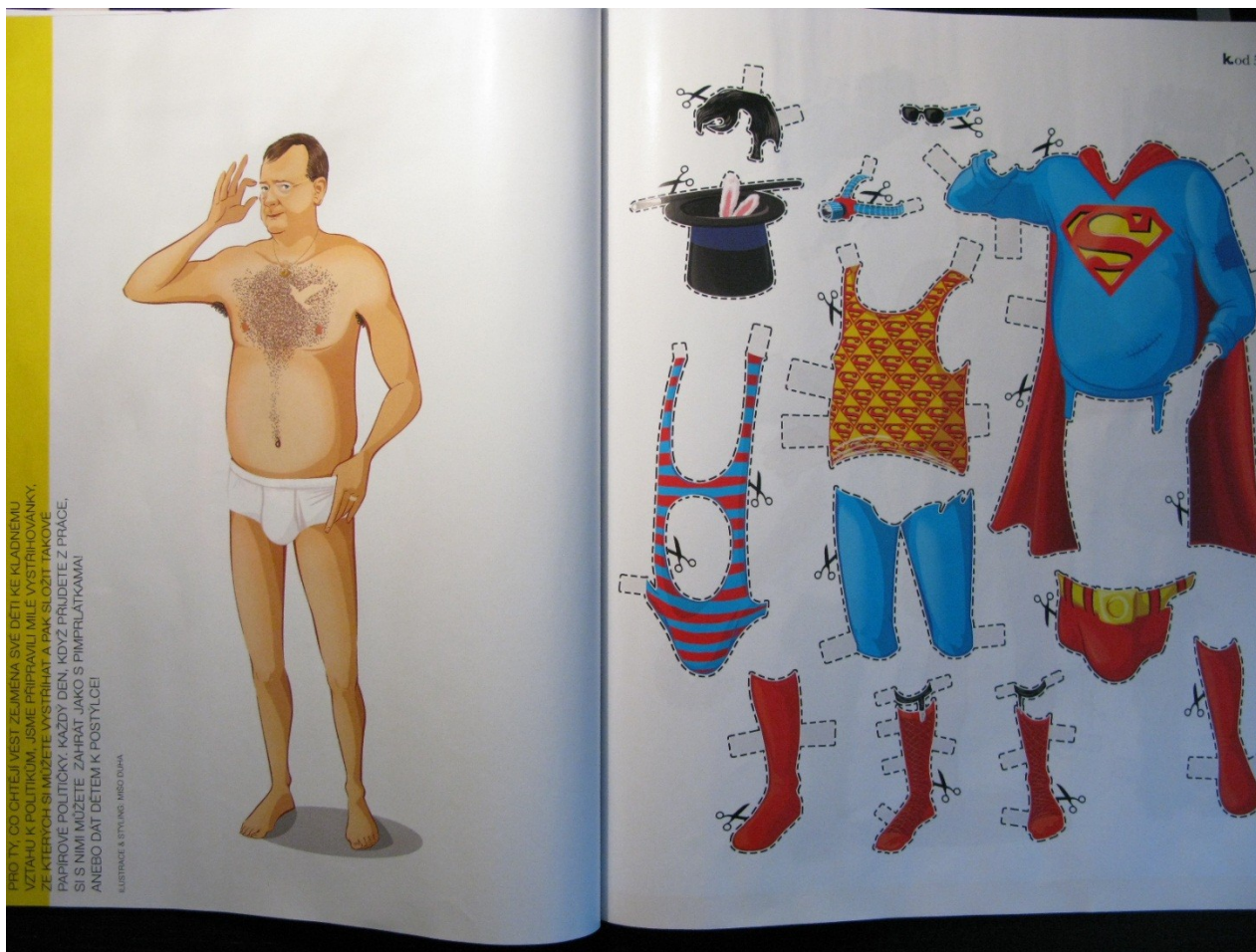
Text „Slovníkové heslo“

vystřihovánka, -y ž. (2. mn. -nek) (zprav. mn. v-y)
tištěný obrázek, kt. děti vystřihují: dětské v-y

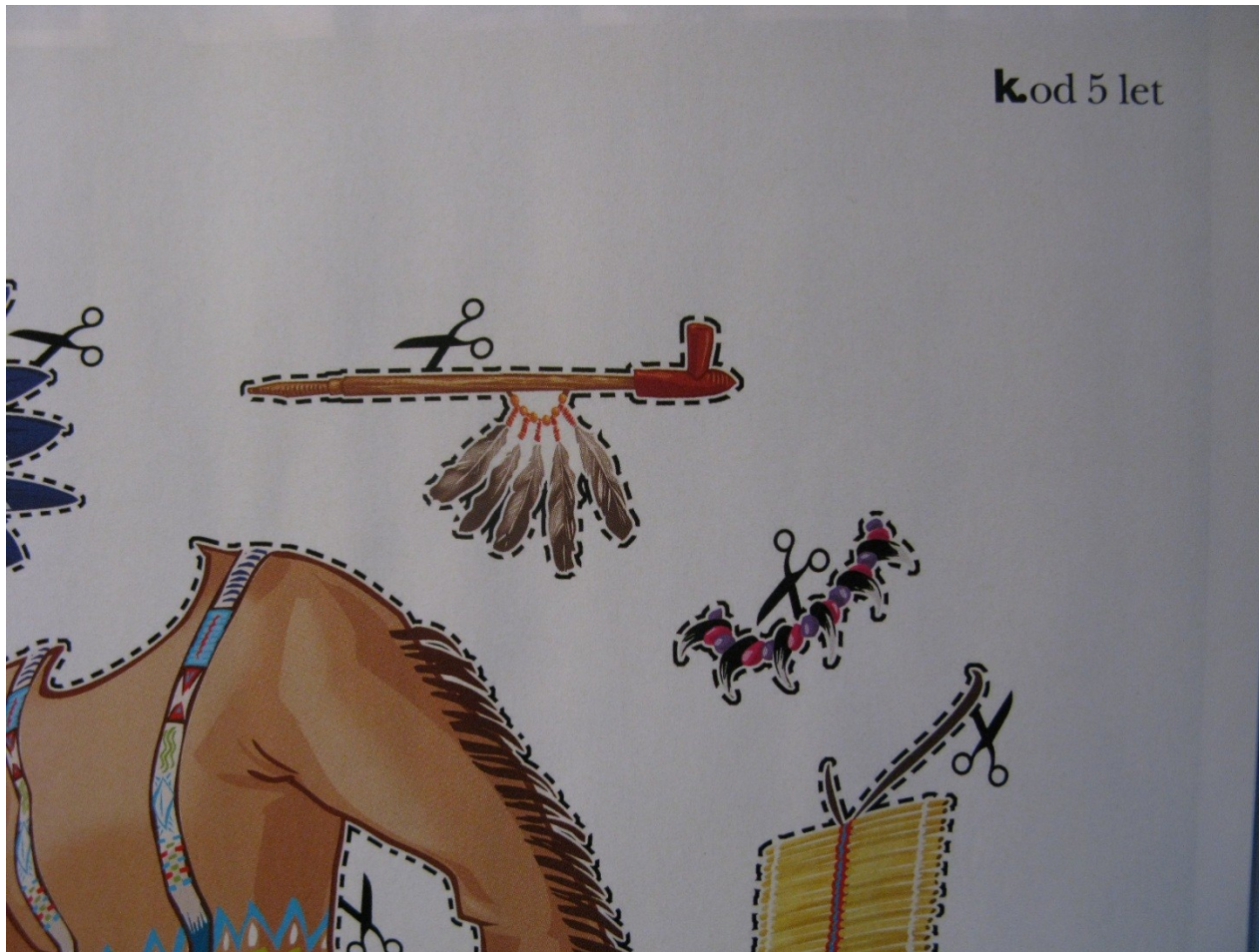
Text o vystřihovance jako travestie, časopis Kraus, leden 2012

Ilustrace k textu Vystřihovánka

Detail třetí ilustrace k textu Vystřihovánka a vzkaz pro čtenáře

Ivan Wernisch, z knihy Doupě latinářů, Brno: Petrov, 1992:
literární text počítající s hyperchráněným kooperačním
principem.

N e s c í k á n í

K Josefu Kroutvorovi, Radlická 20, přišla na návštěvu Claudia Cardinalová. Kroutvor nebyl doma. Cardinalová našla pod postelí květovaný župánek a převlékla se do něj, napsala rtěnkou na okno Y love you, my dárlink, pak si vzala z dřezu nedopitou láhev čerta, vlezla do postele a čekala. Kroutvor nepřicházel. Cardinalová si z popelníku vybrala vajgla a kouřila. Ale popálila si prsty. Vajgl jí spadl do výstřihu, vyskočila a vytřepala ho. Kroutvor stále nepřicházel. Bůhví, kudy se fláká, vykašlu se na něj, řekla si Cardinalová. Svlékla župánek, hodila ho na lustr a oblékla si zase své šaty. Najednou začaly hořet peřiny, Cardinalová popadla hrnec s dršťkovou polévkou, vylila polévku do postele a peřiny uhasila. Pak ještě připsala rtěnkou na okno Tintili vantili! a odešla. Za chvíli se Kroutvor vrátil domů. Ten koukal!

Báseň Christiana
Morgensterna,
1905.

Literární text je
příkladem
oslabené
informativnosti,
akceptability,
koherence.

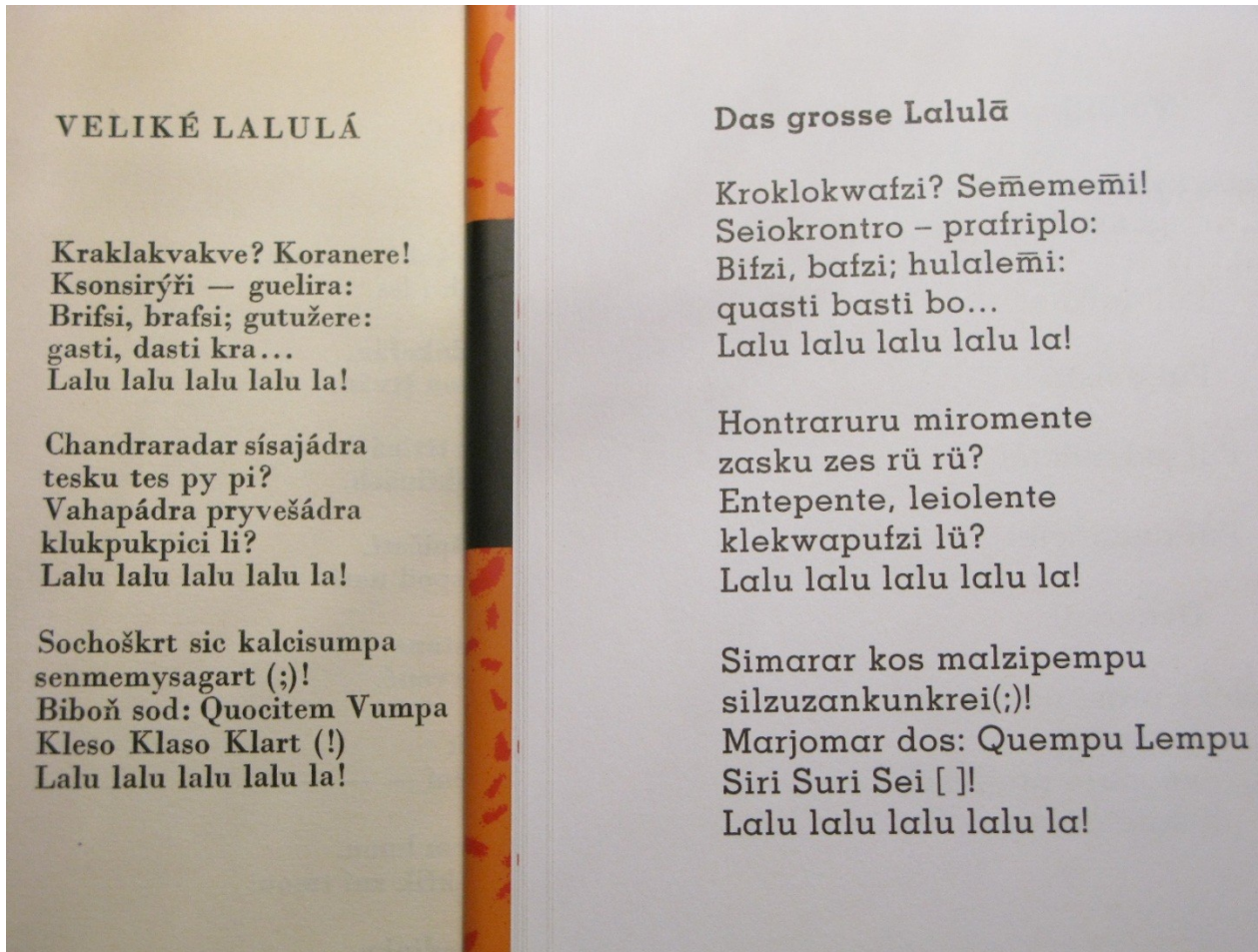
Das grosse Lalulā

Kroklokwaſzi? Sememēmi!
Seiokrontro – prafriplo:
Bifzi, bafzi; hulalemī:
quasti basti bo...
Lalu lalu lalu lalu la!

Hontraruru miromente
zasku zes rü rü?
Entepente, leiolente
klekwapufzi lü?
Lalu lalu lalu lalu la!

Simarar kos malzipempu
silzuzankunkrei(;)!
Marjomar dos: Quempu Lempu
Siri Suri Sei []!
Lalu lalu lalu lalu la!

český překlad potvrzuje rys intertextuality

český
překlad
Josef Hiršal,
Praha: ČS,
1971, s. 22

VELIKÉ LALULÁ

Kraklakvakve? Koranere!
Ksonsiryři — guelira:
Brifsi, brafsi; gutužere:
gasti, dasti kra...
Lalu lalu lalu lalu la!

Chandraradar sísjádra
tesku tes py pi?
Vahapádra pryvešádra
klukpukpici li?
Lalu lalu lalu lalu la!

Sochoškrt sic kalcisumpa
senmemysagart (;)!
Biboň sod: Quocitem Vumpa
Kleso Klaso Klart (!)
Lalu lalu lalu lalu la!

Úkol: je toto text? PROČ?

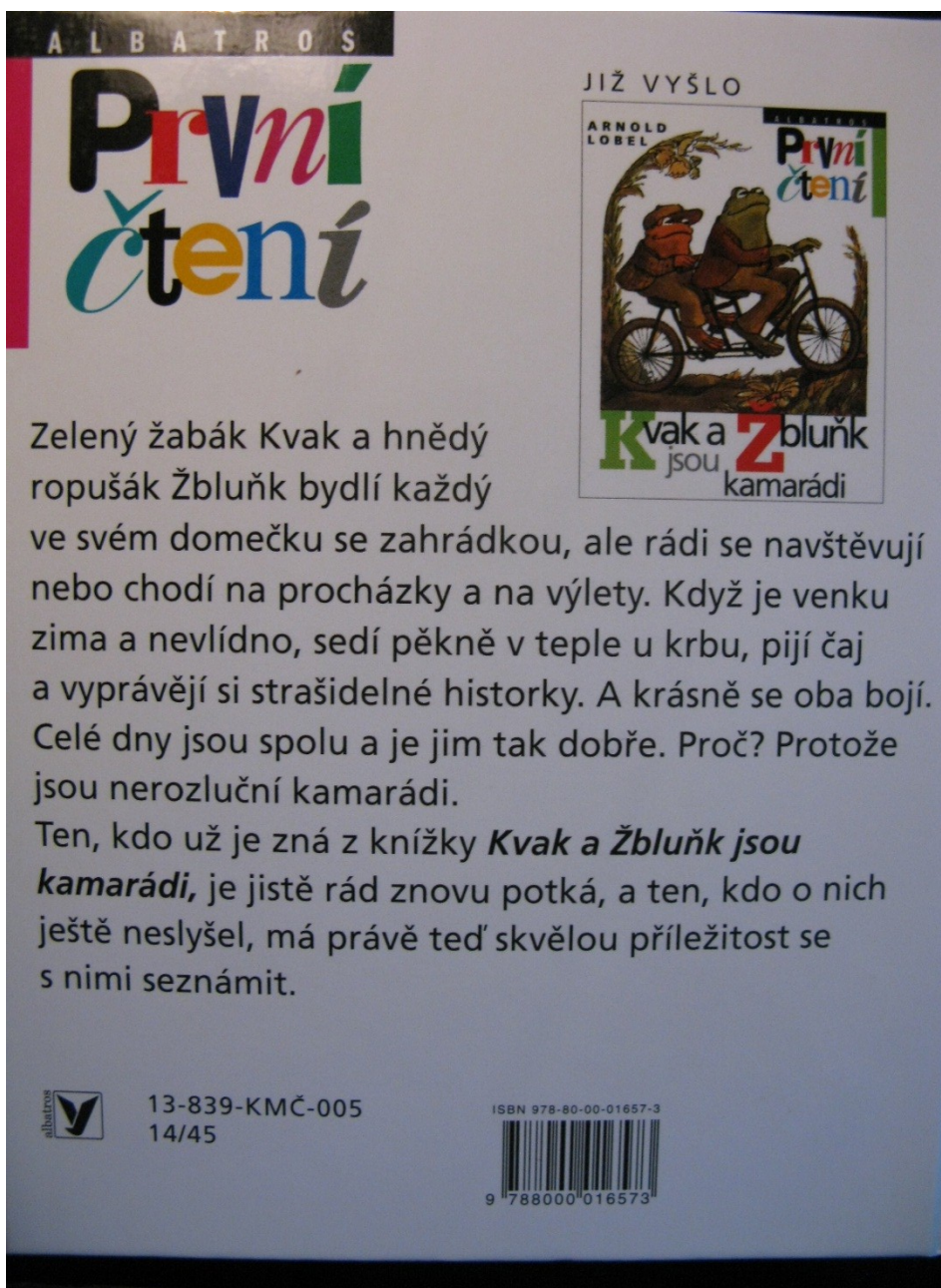
Vyjmenujte jeho rysy textovosti.

Zelený žabák Kvak a hnědý ropušák Žbluňk bydlí každý ve svém domečku se zahrádkou, ale rádi se navštěvují nebo chodí na procházky a na výlety. Když je venku zima a nevlídno, sedí pěkně v teple u krbu, pijí čaj a vyprávějí si strašidelné historky. A krásně se oba bojí. Celé dny jsou spolu a je jim tak dobře. Proč? Protože jsou nerozluční kamarádi.

Ten, kdo už je zná z knížky *Kvak a Žbluňk jsou kamarádi*, je jistě rád znovu potká, a ten, kdo o nich ještě neslyšel, má právě teď skvělou příležitost se s nimi seznámit.

Komplex
textů na
zadní
straně
obálky
knihy
Arnolda
Lobela
v českém
překladu.

Význam textu a komunikační funkce

Milý Kvido,

protože moc dobře vím, co v životě znamená vztah k otci, je mi líto, že dialog s Tvým otcem byl takhle přerušen.

Tisknu Ti ruku

Xaver

.

*Komentář: Autor textu (Xaver) informuje (co dobře ví, co je mu líto, co dělá) –
- jednotlivé výpovědi mají informační funkci. Významem textu je ale
empatické vyjádření soustrasti Kvidovi.*

Zobecnění: Význam textu není totožný s komunikační funkcí textu.

Domácí úkol na poslední přednášku

Proč je sdělení Černá gramatika textem?

Poznámka: autor sdělení: Ladislav Nebeský.

Černá gramatika

já my

ty fus

sk ony

Rysy textovosti

- Koheze
- Koherence
- Intenciálnost
- Akceptabilita
- Informativnost
- Situativnost
- Intertextualita
- Uzavřenost
- Průběhovost
- Interaktivnost

Literatura

- Nekula, Marek. Text. In Karlík, P.; Nekula, M.; Rusínová, Z. (ed.). *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995: 800 s. ISBN 80-7106-134-4, s. 652–700.
- Beaugrande, Robert-Alain de; Dressler, Wolfgang Ulrich. *Einführung in die Textlinguistik*. 1. Aufl. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1981. 290 s. ISBN 3-484-22028-7.

literatura

- Heinemann, Wolfgang; Viehweger, Dieter. *Textlinguistik. Eine Einführung*. 1. Aufl. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1991. 310 s. ISBN 3-484-311115-0.
- Hrbáček, Josef. *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. 1. vyd. Praha: Trizonia, 1994. 134 s. ISBN 80-85573-51-2.
- Culler, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Přel. J. Bareš. 1. vyd. Brno: Host, 2002. 168 s. ISBN 80-7294-070-8.

- Konec prezentace